Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Joxe Mitxeo Baleztena

Saldias, Nafarroa (1944)

Aurkibidea

Biografia

Saldiasen jaioa, Olasoa laborantza-etxean, eta Jurdanera ezkondua. Zortzi senidetan zazpigarrena. Bi gurasoak saldisarrak. Aita Frantzian bizi izana, oihanera lanera joana. Joxe, gaztetan, Matxinbentan piñu-monteran lanean ibilia, bere mandoarekin, mutil saila bere kargu zuela. Hogei urtetan Kaliforniara artzain ia lau urterako joana. Europara itzulita, berriz ere oihanera lanera, Frantzia aldera, zerratzeko egurra ateratzera (Tourmalet, Aspin eta abarretan). 27 urte zituela atzera Saldiasera itzuli eta gerora zerrategia jarri zuen bertan, aurretik hartutako eskarmentua baliatuta. “Gaueko lanean” ere ibilia. Zurgina izaki, etxe eta baserrietako zurajearen gorabehera eta izenak ederki ezagutzen ditu.

Zintak

SAL-003

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Mendizabal Iturria, Agustin
- **Data**: 2018-12-21
- **Iraupena**: 173 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Unamuno, Arianne

Pasarteak

1. Ama neskame Iruñean, aita Frantzian

- **Erref**: SAL-003/004
- **Iraupena**: 0:03:30. **Hasi**: 00:11:33. **Bukatu**: 00:15:03
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa
- Lanbideak » Neskameak
- Diaspora » Disporara bidaia » Diasporara joateko arrazoiak
- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa

Laburpena:
Olasoa etxean jaioa da. Labrantza-etxea zen. Ezkongabe zela, ama neskame egon zen Iruñean, Oiartzun etxean; aita, berriz, Frantzian mendian. Aitaren hiru anai Ameriketara joan ziren. Morroi joateko ohitura zegoen, jan alde. Gazura irakin eta gaztanbera egiten zuten. Txerria ere izaten zuten etxeetan.

2. Gerraostean gurasoek ogia egin eta saldu

- **Erref**: SAL-003/005
- **Iraupena**: 0:04:05. **Hasi**: 00:15:03. **Bukatu**: 00:19:08
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Aita kontrabandoan ibili zen, gerra ostean. Amak ogia egin eta saldu egiten zuen. Patata nahasten zion oreari. Aita salatu egin zuten, ogia saltzeko lizentziarik ez izatearren. Anaia soldadu zela okin lanetan aritu zenez, etxeratutakoan okindegia jarri zuten etxekoek.

3. Errazionamendua eta herriko kartzela

- **Erref**: SAL-003/008
- **Iraupena**: 0:02:00. **Hasi**: 00:24:39. **Bukatu**: 00:26:39
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Politika eta Franco
- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Zortzi senide izan arren, goserik ez zutela pasa esaten du. Errazionamendua ezagutu zuen. Kartzela non zegoen azaltzen du. Azukre beltza banatzen zuten.

4. Gerraostean, txerria hiltzea galarazita

- **Erref**: SAL-003/009
- **Iraupena**: 0:01:56. **Hasi**: 00:26:39. **Bukatu**: 00:28:35
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Politika » Gerraostea eta Francoren diktadura » Ekonomia gerraostean

Laburpena:
Bera ume zela, txerria hiltzea galarazita zegoen. Orduan, ezkutuan hil zuten. Baserrietako jendeari hainbeste kendu eta gero, errazionamenduan zerbait eman beharra izango zutela uste du. Amerikarrek esne hautsa eta antzekoak banatzen zituzten.

5. Gerraosteko kartoizko dirua

- **Erref**: SAL-003/010
- **Iraupena**: 0:04:07. **Hasi**: 00:28:35. **Bukatu**: 00:32:42

- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Txanponak, diru-kontuak

Laburpena:
Dirurik ez eta kartoizko txartelekin ordaintzen zuten gerraostean. Oso kopuru txikietan erosten zuten bezeroek. Doneztebeko banketxean egiten zuten trukea. Miseria egoeran, norabait joan behar izaten ziren.

6. Ameriketatik bueltan, Ingalaterratik pasata

- **Erref**: SAL-003/014
- **Iraupena**: 0:05:22. **Hasi**: 00:37:46. **Bukatu**: 00:43:08
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Diaspora » Lana diasporan » Artzainak eta kanperoak diasporan
- Aisia » Oporrak
- Diaspora » Euskaldunak diasporan » Diasporatik itzulera

Laburpena:
Ameriketan artzain zegoela, oporrak zituenean, edonora joaten zen autobusez. Euskaldunekin topo egin zuen eta etxerako bidea hartu zuen, Ingalaterran eta Parisen barrena.

7. Ameriketatik bueltan, Paristik etxerainoko bidea

- **Erref**: SAL-003/015
- **Iraupena**: 0:03:42. **Hasi**: 00:43:08. **Bukatu**: 00:46:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Diaspora » Euskaldunak diasporan » Diasporatik itzulera

Laburpena:
Parisera iritsi eta hilabeteko greba orokorra tokatu zitzaion parean. Gazte batzuen laguntzaz, Bordelera iritsi zen eta handik Hendaiara. Gauez pasatu zuen muga anaiarekin.

8. Soldadutzara ez joateko tranpak

- **Erref**: SAL-003/017
- **Iraupena**: 0:03:01. **Hasi**: 00:47:08. **Bukatu**: 00:50:09
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Soldadutza

Laburpena:
Pasaportearekin egindako tranpak kontatzen ditu, soldadutzara ez joateko egindakoak.

9. Frantzian oihanean lan arriskutsuetan

- **Erref**: SAL-003/018
- **Iraupena**: 0:03:08. **Hasi**: 00:50:09. **Bukatu**: 00:53:17
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Ekonomia eta industria » Kanpora lanera

Laburpena:
Frantzian oihanean lan egin zuen, zerrategirako. Helikopteroarekin nola lan egiten zuten kontatzen du. Tourmalet inguruan ibiltzen zen lanean. Oso lan arriskutsuak egiten zituzten.

10. Teilatuko egurren izenak

- **Erref**: SAL-003/022
- **Iraupena**: 0:03:51. **Hasi**: 01:00:38. **Bukatu**: 01:04:29
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Arotzak
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:
Teilatuko egurren izenak. Zurajea, pilarea, uztarri-motza, karrerak, frontalak... zer diren azaltzen du.

11. Teilatuko egurren izenak. Kabilak eta gapirioak

- **Erref**: SAL-003/023
- **Iraupena**: 0:01:58. **Hasi**: 01:04:29. **Bukatu**: 01:06:27
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Arotzak
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:
Egurrak elkartzeko, zeta bat egin eta iltzeekin josten zituzten. Lehenago, egurrezko kabilak erabiltzen ziren. Gapirioak zer diren azaltzen du.

12. Egurraren bihotzaren hatsa

- **Erref**: SAL-003/024
- **Iraupena**: 0:04:43. **Hasi**: 01:06:27. **Bukatu**: 01:11:10
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Arotzak

Laburpena:
Teilatuetako egur nagusia ez lehertzeko teknika azaltzen du. Egurraren bihotzak hatsa behar izaten duela dio; horregatik lehertzen dela. Gipuzkoako hainbat etxetako pilareak zulatuta ikusi izan ditu.

13. Teilatuko egurren izenak. Solibak eta latak

- **Erref**: SAL-003/025
- **Iraupena**: 0:02:07. **Hasi**: 01:11:10. **Bukatu**: 01:13:17
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Arotzak
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:
Teilatuko egurren izenak. Solibak eta latak zer diren azaltzen du. Oholak egiterakoan ez lehertzeko teknika azaltzen du.

14. Teilatuko egurren izenak marrazkian

- **Erref**: SAL-003/027
- **Iraupena**: 0:04:06. **Hasi**: 01:17:55. **Bukatu**: 01:22:01
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Arotzak
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:
Teilatuko egurren izenak. Marraztutakoari izenak ipintzen dizkio. Gailurra, gapirioak, "sinelak" edo uztarriak, karrerak, aspazaldia, astapetrala, pilareak...

15. Usategiak baserrietan

- **Erref**: SAL-003/029
- **Iraupena**: 0:03:25. **Hasi**: 01:23:55. **Bukatu**: 01:27:20
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Natura » Fauna » Hegaztiak

Laburpena:
Baserrien paretetan zuloak egiten zituzten usoentzat, gero haien arrautzak edo txitak jateko.

16. Egun berezietan, kantatzeko ohitura

- **Erref**: SAL-003/032
- **Iraupena**: 0:01:56. **Hasi**: 01:32:03. **Bukatu**: 01:33:59
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak

Laburpena:
Urte zaharretan eta San Joanetan familia osoa batzen zenean, kantuz aritzen ziren. "Maritxu nora zoaz", "Boga-boga", "Markesaren alaba"... abesten zituzten.

17. Ikasketak utzi beharra

- **Erref**: SAL-003/034
- **Iraupena**: 0:03:20. **Hasi**: 01:36:46. **Bukatu**: 01:40:06
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:
Sei urterekin eliz mutil hasi zen eta zazpi urterekin meza abesten zuen latinez. Ikasketak egin zituen bi urtez eta utzi egin behar izan zuen, gurasoek dirurik ez zeukatelako.

18. San Juan eguneko himnoa

- **Erref**: SAL-003/036
- **Iraupena**: 0:01:53. **Hasi**: 01:43:58. **Bukatu**: 01:45:51
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » San Juan

Laburpena:
San Juan egunean, himnoa abesten zuten elizan, latinez, prozesioa eginez.

19. Larrain-dantza eta zortzikoa egiteko ohitura

- **Erref**: SAL-003/037
- **Iraupena**: 0:03:21. **Hasi**: 01:45:51. **Bukatu**: 01:49:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Dantza

Laburpena:
Jota dantzatzen zuten. Larrain-dantza egiten zuten dantzariek, zapiekin, baita zortzikoak ere. Nagusiak ere izaten ziren dantzan.

20. Bestaberrietako ohiturak

- **Erref**: SAL-003/038
- **Iraupena**: 0:02:11. **Hasi**: 01:49:12. **Bukatu**: 01:51:23
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Herriko ospakizunak

Laburpena:
San Juanetan eta bestaberrietan ere dantzatzen zen larrain-dantza. Ardoa, ogia eta gazta ateratzen zituen herriak bestaberrietan. Eratsunen mahatsa ateratzen zuten bestaberrietan. Mutil koxkorrek ere ardoa edaten zuten.

21. San Juan eguneko himnoaren doinua

- **Erref**: SAL-003/041
- **Iraupena**: 0:01:29. **Hasi**: 01:55:15. **Bukatu**: 01:56:44
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak

Laburpena:
San Juan eguneko himnoaren doinua abesten du.

22. Erdaraz ondo ez egitearren, burla

- **Erref**: SAL-003/043
- **Iraupena**: 0:03:42. **Hasi**: 01:57:36. **Bukatu**: 02:01:18

Gaia(k):

- Euskara » Euskararen egoera

Laburpena:
Zigorren bitartez ikasi zuen idazten. Hamabi urterekin erdaraz gutxi zekiela dio. Erdaraz ondo ez egitearren, burla egiten zioten.

23. Ikasketak egiteko aukera bakarra, seminarioan

- **Erref**: SAL-003/045
- **Iraupena**: 0:00:53. **Hasi**: 02:02:36. **Bukatu**: 02:03:29

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Goi mailako ikasketak

Laburpena:
Seminariora ikastera joaten ziren gehienak ikasketak egitera joaten ziren, ez apaiz izateko. Politikan ibilitako asko apaizak izan zirela dio.

24. Errege bezperako gaiztakeriak

- **Erref**: SAL-003/047
- **Iraupena**: 0:05:09. **Hasi**: 02:05:06. **Bukatu**: 02:10:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak
- Erlijioa » Ohiturak eta bizimodua » Eliza giroko ospakizunak » Gabonak

Laburpena:
Koplak inauterietan eta erregetan abesten zituzten. Ohiturak galduz joan ziren. Errege bezperetan joareekin kantuz eta gaiztakerian ibiltzen ziren.

25. "Olentzero" kanta

- **Erref**: SAL-003/048
- **Iraupena**: 0:02:25. **Hasi**: 02:10:15. **Bukatu**: 02:12:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Gabon kantak

Laburpena:
Umetan olentzeroren kanta abesten zutela gogoan du. Kanta abesten du.

26. "Belenen sortu zaigu jainkua" eta "Zein polita zein ederra" kantak

- **Erref**: SAL-003/049
- **Iraupena**: 0:01:20. **Hasi**: 02:12:40. **Bukatu**: 02:14:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Gabon kantak

Laburpena:
"Belenen sortu zaigu jainkua" kanta abesten du. "Zein polita zein ederra" gabon kanta abesten du. Eguberrietan abesten zirela dio.

27. Olentzeroren kanta, adarra jotzeko

- **Erref**: SAL-003/050
- **Iraupena**: 0:01:05. **Hasi**: 02:14:00. **Bukatu**: 02:15:05

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Kantei buruzko azalpenak

Laburpena:
Olentzeroren kantan, "ai gure tripandia, gure Prantzisko, gure Prantzisko" esaten zen, edo beste baten izena, adarra jotzeagatik.

28. Kontrabandoa: portugaldarrak mugaren bestaldera

- **Erref**: SAL-003/056
- **Iraupena**: 0:01:25. **Hasi**: 02:27:01. **Bukatu**: 02:28:26
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Kontrabandoa

Laburpena:
Portugaldarrak ezkutuan mugaz bestaldera pasatu zituen bati, kamioiak su hartu zionekoa kontatzen du.

29. Kontrabandoa: portugaldarrei egindako lotsagarrikeriak

- **Erref**: SAL-003/057
- **Iraupena**: 0:04:48. **Hasi**: 02:28:26. **Bukatu**: 02:33:14

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Kontrabandoa

Laburpena:
Rosa Arburua historialaria aipatzen du, "Gaueko lana"ren egilea. Batzuek ez dute dena kontatu nahi izaten. Portugaldarrekin lotsagarrikeriak egiten zirela dio. Gazteak, familiak... pasatzen zituzten.

30. Kontrabandoa: klinika baterako makinak

- **Erref**: SAL-003/059
- **Iraupena**: 0:02:08. **Hasi**: 02:35:12. **Bukatu**: 02:37:20

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Kontrabandoa

Laburpena:
Mugan lagunak zituzten eta hala lortu zuten behin klinika baterako makinak pasatzea. Bere anaiak taxiarekin familia portugaldar bat pasatu zuenekoa kontatzen du.

31. Kontrabandoa: muga pasatzean hildakoak

- **Erref**: SAL-003/061
- **Iraupena**: 0:02:23. **Hasi**: 02:40:48. **Bukatu**: 02:43:11

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Kontrabandoa

Laburpena:
Kontrabandista askok sekretuan gordetzen dituzte konturik gogorrenak. Bidasoa gurutzatzen hainbat lagun hil izan dela eta dutela dio. Kontrabandoaren bidea berriki ezagun egin dutela dio.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-10-20

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com